

Jan Floreins. Enkele gegevens over zijn beheer in het laat-middeleeuws Sint-Janshospitaal te Brugge

Jan Floreins is vooral bekend omdat zijn naam op de originele lijst van het door Memling geschilderde “Drieluik met de Aanbidding der Wijzen” (1479) voorkomt naast de naam van de schilder en het jaartal. Blijkens deze aantekening is hij de opdrachtgever voor het werk. Hij komt bovendien, samen met zijn jongere broer, voor op het middenpaneel van het beroemde drieluik¹. Uit de inscriptie blijkt dat het hier gaat om een broeder van het Sint-Janshospitaal te Brugge, waarmee Memling goede relaties had en waar veel van zijn schilderijen bewaard worden. Er mag verondersteld worden dat zonder Floreins het Sint-Janshospitaal de prachtige Memlingcollectie niet zou bezitten. Maar over Broeder Jan Floreins is nog meer bekend. Reeds in 1880 verscheen een studie over hem, vooral, maar niet uitsluitend, geïnspireerd door de rol die hij bij het tot stand komen van Memlings meesterwerk heeft gespeeld². Uit deze tekst en ook uit latere publicaties weten wij dat Jan Floreins een heel belangrijk personage was binnen Brugge in het algemeen en binnen het Sint-Janshospitaal in het bijzonder. Hij werd geboren in 1443, werd geprofest in 1472, was vergierder en bursier van het hospitaal en was er meester van 1488 tot 1497. Hij overleed in 1504³.

- 1 H.LOBELLE-CALUWE, *Memlingmuseum Brugge*, [1985], p. 60-61: “Dit werk dede maken broeder Jan Floreins, alias Vander Rijst. Broeder profess vande hospitale van Sint Jans in Brugghe, anno MCCCCCLXXIX – Opus Johanis Memling”. De opdrachtgever komt samen met zijn jongere broer voor op het middenpaneel van het beroemde schilderij (H.LOBELLE-CALUWE, *ibid.*, afb. p. 42 en 61)
- 2 G.H. FLAMEN, ‘Le frère Jean Floreins, maître spirituel de l’hôpital Saint-Jean à Bruges, admirateur contemporain de Hans Memling’, in: *Annales de la Société d’Emulation (nu: Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge)*, 31 (1880), p. 18-52.
- 3 A. VAN DEN BON, *Het achthonderd jaar oud Sint-Janshospitaal van de stad Brugge*. Brugge, 1974, p. 124-125.

ONTVANGSTEN EN UITGAVEN IN DE REKENBOEKJES VAN HET SINT-JANSHOSPITAAL

Vanzelfsprekend had Jan Floreins als bursier en later als meester een bijzonder grote inbreng in het beheer van het hospitaal en de hospitaalgoederen. In het licht hiervan is het terugvinden in april 1976, van drie autografe rekeningboekjes van groot belang. Deze rekeningboekjes konden dus op de valreep nog tentoongesteld worden op de grote tentoonstelling "Sint-Janshospitaal Brugge 1188/1976", die van 5 juni tot 31 augustus 1976 te Brugge plaats-had⁴. Wij willen nu vooral op deze notitieboekjes verder ingaan. De boekjes werden tentoongesteld onder nr. A17 en op p. 362 van de catalogus van de tentoonstelling beschreven door A. Schouteet als "Drie rekeningboekjes van broeder Jan Floreins, meester van het hospitaal, over de jaren 1491-1493". Deze boekjes (ca. 30 cm hoog bij 11 cm breed) werden op 1 april 1976 gevonden bij het wegnemen van de voettrede vóór de vaste zitbanken in de kamer boven de ingangspoort van het hospitaal in de Mariastraat. In deze kamer werd het hospitaalarchief gedurende lange tijd bewaard.

In twee van die boekjes noteerde broeder Floreins de uitgaven voor de aankoop van eten en drank ten behoeve van de broeders en de zusters van de communiteit van mei 1491 tot mei 1493; in het derde hield hij aantekening van de ontvangsten, die hij als meester van het hospitaal had ontvangen in het jaar 1491. Door hun jarenlang verblijf op de stenen vloer, waar ze teruggevonden werden, leden de boekjes veel vochtschade en soms ook heel wat tekstverlies. Schouteet nummerde eveneens de bladzijden van de boekjes. De volgorde van de informatie kan best gelezen worden volgens de originele bladnummering en niet volgens de volgorde die door Schouteet in de catalogus in voetnoot wordt vermeld. Het als derde vermelde boekje "(op voorplat) *Ontfanc van broe-*

4 *Catalogus van de tentoonstelling "800 jaar Sint-Janshospitaal Brugge 1188/1976"*, p. 362, stuk A17, beschreven als "Drie rekeningboekjes van broeder Jan Floreins 1491-1493: uitgaven voor aankoop van eten en drank t.b.v. broeders en zusters mei 1491 - mei 1493". Het bestuderen van deze rekenboekjes werd mij mogelijk gemaakt door de zeer vriendelijke behulpzaamheid van collega H. De Bruyne, archivaris van het O.C.M.W. te Brugge, waarvoor mijn hartelijke dank.

der J.F. int jaer 1491 – (f. 1) *Ontfanc per J.F., meester, anno XCI.*)”, gepagineerd van 1 tot 40, is het eerste. Daarop volgt het als eerste vermelde “[’t Naervol]ghende es ’t huutgheven van [broeder] Jan Floreins, meester, anghaende [de weke-co]sten beghinnende tsondaechs [voor meye in] ’t jaer XCI ende hendende [tsondaechs voor m]eye anno XCII”, gepagineerd van 41 tot 80, en het tweede in de catalogus “’t Naervol]ghende es het uutgheven van broeder Jan Floreins, meester, aenghaende de weke-costen beghinnende tsondaechs voor meye anno XCII ende hendende tsondaechs voor meye anno XCIII”, gepagineerd van 81 tot 114, sluit de reeks af.

Het boekje “Ontfanc van broeder J.F. int jaer 1491” (p. 1-40) bevat ook uitgaven. Bovendien werd het opgesteld nadat de algemene rekening voor 1491-1492 werd geschreven of gelijktijdig hiermee. Dit blijkt uit verscheidene posten, waarin naar folio’s uit de algemene rekening wordt verwezen. In het rekeningboekje wordt ook verwezen naar de rente volgens de “slach vanden spyckere van Brugghe”, in de algemene rekening voorkomend op f. 48. Controles in die algemene rekening laten dus toe vast te stellen dat Jan Floreins hier inderdaad verwijst naar de rekening van 1491-1492⁵. Waarom Jan Floreins na het opstellen van de rekening het nog nodig vond om een aantal gegevens in een als het ware persoonlijk notitieboekje samen te brengen is niet duidelijk. In dat boekje staat ook de samenvatting van de renten die ingedeeld worden in vier grote blokken: de “Oostbouc”, renten in Zeeuws-Vlaanderen, “de Westbouck” en renten in het Brugse Vrije. Tenslotte zijn er nog de renten in de “bouck van Maldeghem” en die in de “bouck van Eeclo”. Veel belang hecht Jan Floreins blijkbaar aan de opbrengst van twee functies waarmee hij nauw verbonden was: de vergierroede (=peilroede van wijn) en het ijkerschap⁶. Jan Floreins had immers, voor hij meester werd, de functie van vergierder waargenomen. Finaal sluit het boekjaar 1491 met een nadelig saldo van 3732 lb. 9 s. par.⁷, waarbij men er

5 BRUGGE, *Archief OCMW*, Sint-Janshospitaal, rekeningen nr. 210-211.

6 BRUGGE, *Archief OCMW*, Sint-Janshospitaal, rekening nr. 211, f. 41: “vanden ijkerscepe 70 lb. 15 s. par; vander vergierroede 80 lb. 19 s. par.”.

7 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 19.

rekening moet mee houden dat in het boekhoudingssysteem van het hospitaal telkens zowel de schulden als de tegoeden van de voorgaande jaren worden overgedragen.

Behalve het katern met ontvangsten en uitgaven voor 1491 zijn er nog twee katernen met wekelijkse detailuitgaven, hoofdzakelijk met betrekking tot voedselaankopen ten behoeve van het hospitaal. Ook deze katernen slaan op een periode beginnend met (de zondag vóór) 1 mei. Zij geven ons enige informatie inzake voedsel en voedingskosten. In sommige weken wordt meer uitgegeven dan in andere. In het overzicht van de wekelijkse uitgaven hebben wij die weken aangeduid met een asterisk. Als weken met gewone uitgaven beschouwen wij diegene, waar hoofdzakelijk uitgaven werden gedaan voor wijn, vlees, vis, bier, boter, kaas, melk, ...

Opsomming en vergelijking van de wekelijkse uitgaven

1491-1492	1492-1493
1 ^{ste} week (zo. 24 april-)	4 lb. 2 s. 3 d. (zo. 29 april-)
2 ^{de} week	53 lb. 12 s.*
3 ^{de} week	2 lb. 14 s.
4 ^{de} week	3 lb. 4 s.
5 ^{de} week	57 lb. 5 s.* (zo. 27 mei-)
6 ^{de} week	1 lb. 15 s.
7 ^{de} week	12 lb. 12 s.*
8 ^{ste} week	5 lb. 13 s.
9 ^{de} week	12 lb. 7 s. 6 d.*
10 ^{de} week	16 lb. 5 s.* (zo. 1 juli-)
11 ^{de} week	40 lb 15 s.*
12 ^{de} week	3 lb. 2 s.
13 ^{de} week	53 lb. 13 s.* (zo. 22 juli-)
14 ^{de} week	3 lb. 15 s.
15 ^{de} week	3 lb. 12 s. 9 d.
16 ^{de} week	9 lb. 8 s.
17 ^{de} week	4 lb. 14 s.
18 ^{ste} week	7 lb. 16 s.
19 ^{de} week (zo. 28 aug.-)	7 lb. 8 s.
20 ^{ste} week	5 lb. 16 s.
21 ^{ste} week	4 lb. 10 s.
22 ^{ste} week	4 lb. 5 s.
	57 lb. 10 s.*
	7 lb. 10 s.
	101 lb. 18 d.*
	59 lb. 17 s.*

23 ^{ste} week (zo. 25 sept.-)	21 lb. 13 s.*	4 lb. 10 s.
24 ^{ste} week	6 lb.	11 lb. 4 s.
25 ^{ste} week	86 lb. 15 s.*	3 lb. 2 s.
26 ^{ste} week	15 lb. 8 s.	4 lb. 11 s.
27 ^{ste} week	34 lb. 16 s. 8 d.*	5 lb. 16 s.
28 ^{ste} week (zo. 30 okt.-)	22 lb. 19 s. 8 d.*	5 lb.
29 ^{ste} week	29 lb. 2 s.*	59 s.
30 ^{ste} week	5 lb. 9 s.	3 lb. 15 s.
31 ^{ste} week	12 lb. 4 s	4 lb. 3 s.
32 ^{ste} week	18 lb. 6 s.*	8 lb. 8 s.
33 ^{ste} week		5 lb. 5 s.
34 ^{ste} week		6 lb. 16 s.
35 ^{ste} week		13 lb.*
36 ^{ste} week		11 lb. 12 s.
37 ^{ste} week		6 lb. 16 s.
38 ^{ste} week		3 lb. 14 s.
39 ^{ste} week		19 lb. 18 s.* (zo. 20 jan.-)
40 ^{ste} week		8 lb. 9 s.
41 ^{ste} week		58 s.
42 ^{ste} week		13 lb. 14 s.*
43 ^{ste} week		15 lb. 19 s.* (zo. 17 feb.-)
44 ^{ste} week		12 lb. 18 s.*
45 ^{ste} week		8 lb. 14 s.
46 ^{ste} week		8 lb. 10 s.
47 ^{ste} week		11 lb. 9 s.
48 ^{ste} week		12 lb. 4 s.*
49 ^{ste} week		6 lb. 12 s.
50 ^{ste} week		14 lb. 7 s.*
51 ^{ste} week		6 lb.
52 ^{ste} week (zo. 22 april-)		7 lb. 13.
Totaal	864 lb. 19 s. 4 d.	567 lb. 6 d.
Weekgemiddelde	16 lb. 12 s. 8 d.	10 lb. 18 s.

De 19de week - de eerste waarover wij informatie hebben - begint dus op zondag 28 augustus. Het is een dure week: behalve de regelmatig weerkerende uitgave voor "vlees, vis en wijn" voor de zusters, wordt in die week een voorraad graan gekocht van 6 hoet tarwe aan 8 lb. 8 s. per hoet, m.a.w. voor een totaal van 50 lb. 8 s. Derhalve werd voor vis en vlees slechts 7 lb. 2 s. uitgegeven, wat goed aanvaardbaar is. Ook in de 20ste week wordt voor "vlees, vis

en wijn” voor de zusters een vergelijkbaar bedrag van 7 lb. 10 s. uitgegeven. In de 21ste week zijn er uitgaven voor vlees, vis en wijn, maar daarnaast nog voor tarwe en twee ossen. De totaaluitgave voor die week is 101 lb. 18 d. par. In de 22ste week worden, naast de gewone uitgaven, nog bestedingen gedaan aan “specerye” en tarwe. Het totaal van de weekuitgaven kwam op 59 lb. 17 s. De daaropvolgende week, die begon op 25 september, telt uitgaven voor fruit en “specerie” en voor een koe. Het totaal is 21 lb. 13 s. De uitgaven voor tarwe en “onkosten” brengen de uitgaven in de 25ste week op 86 lb. 15 s. De week daarop zijn er naast de gewone uitgaven een aankoop van specerijen en van een “1 cupe buetere”. In de 27ste week wordt naast vlees, wijn en vis nog gedetailleerd: “3 cuenen, 6 snippen ende van aendeghelt, van inghels bier, tarwe ende onkosten”. De weekuitgave belooft 34 lb. 16 s. 8 d. De week daarop wordt als niet regelmatig terugkerende aankoop opnieuw “inghels bier, een aendevueghel (=”eendevogel”, eend), 2 snippen, boter en kaas” vermeld. Het totaal van uitgaven is 22 lb. 19 s. 8 d. In de 29ste week worden ook miswijn en eieren aangekocht. De totale uitgave is, zoals in de tabel kan gelezen worden, 29 lb. 2 s. In de 32ste week was er blijkbaar een bijzondere wijnaankoop “mids dat ons voochden tsachternoens hier waren”. De week daarop werden “2 cupen bueteren ghecocht jeghen de Wed^e Braems te 28 pont de cupe valent 22 lb. par”. Het gewicht van een boterkuip is dus ongeveer 28 lb. Signaleren wij tenslotte voor het eerste jaar (1491-92) in de 52ste week “bloume om den pot van Aelst”. De hoeveelheid hiervan kan niet zeer groot geweest zijn, want de totale weekuitgave belooft slechts 5 lb. 19 s. In het totaal worden voor de wekelijkse kosten door Jan Floreins 864 lb. 19 s. 4 d. par. uitgegeven⁸, wat neerkomt op een gemiddelde uitgave van 16 lb. 12 s. 8 d.

Behalve die “gebruikelijke weekuitgaven” noteert Jan Floreins nog vrij talrijke en vooral grote onkosten. Hieronder zijn leveringen verricht door “het hof van Scuweringhe” en door de andere

8 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 65: De Somme vanden wekecosten uitgegheven bij Broeder Jan Floreins anno 91 binden voorn. 52 weken bedraghende ter somme van 864 lb. 19 s. 4 d. par.

reeds in pacht gegeven hoeven⁹. Ook over een aantal gebruikte waren krijgen wij inlichtingen, o.m. over het verbruik van zeep, van azijn, van lampolie en kaarsen¹⁰. Het totaal van de uitgaven door Jan Floreins gedaan voor het jaar 1491 bedraagt 3089 lb. 3 s. par.¹¹

Het derde rekeningboekje is gelijkaardig met het tweede en bevat een overzicht van de "weekkosten" vanaf mei 1492 tot de zondag vóór mei 1493¹². Wij signaleren hier enkele gedetailleerde kosten. Vooraf weze opgemerkt dat het detail hier scherper is dan in het voorafgaande jaar vermits de uitgaven binnen de week nu dagelijks zijn opgetekend. Zo worden in de eerste week, gaande van zondag 29 april tot zaterdag 5 mei, uitgaven van bloume (om den pot van Aelst) in rekening gebracht op zondag, dinsdag en donderdag voor een totaalbedrag van 10 s. In de tweede week wordt 6 hoet tarwe aan 8 lb. 8 s. per hoet gekocht bij Pieter Van Wintere, die later nog terugkeert in de rekening. Dit is het geval in de week van 27 mei tot 2 juni. Opnieuw wordt eenzelfde hoeveelheid tarwe gekocht aan dezelfde prijs. Op 10 juni (Sinksen) wordt voor "buetere om den pot van Aelst 18 s." uitgegeven. Ook voor de broeders en zusters wordt blijkbaar een bijzondere inspanning geleverd. Op die dag zijn er voor hen uitgaven van o.m. vlees en wijn ten belope van 8 lb. 16 s. Op Sint-Jansdag (24 juni) is er een niet alledaagse uitgave van 7 s. 6 d. voor bier. Evenmin vaak voorkomend zijn uitgaven voor boter op vrijdag 29 juni ("van buetere ghecocht commende

- 9 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 66: Item van dat br. Pietre van Scuweringhe ghelevert heift ter provanchie vanden Hospitale draecht 807 lb. 2 s. par; Item van dat ons pachters ghelevert hebben in coyen in bueteren in caze ende in grane bedr. 574 lb. 14 s.
- 10 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 66: Item ghelevert per Karele de Smet zeepzieder van 4 ½ tunnen zeepen dit jaer 91 bedraghende 74 lb. 8 s. par; Item ghelevert per Anthuenis van Thielt 4 tunnen azijns dit jaer bedr. 12 lb. 12 s. par; Item van 38 stooop lampe olye ghehaelt dit jaer tot der Wed^e Clapdorps te 8 gr. den stooop val. 15 lb. 4 s.par; Item van keersen ghelevert per Jan Minne boven troet datmen hem ghelevert heift dit jaer 91 bedr. 24 lb. 12 s.
- 11 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 67: Somme vanden huutghevene aenghaende de grooten costen vanden huus bedraghende dit jaer XCJ de somme van 3089 lb. 3 s. par.
- 12 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 82: Tnaer-volghende es het uutgheven van Broeder Jan Floreins als aenghaende de wekekosten begynnende tsond. voor meye XCIIJ ende hendende tsond. voor meye anno XCIIJ.

van Scuwinghe¹³ daerof betaelt 4 lb. 4s.) en voor zout op 2 juli (van zoute 18 s.). Op zaterdag 7 juli wordt “een cupe buetere ghecocht omme 10 lb. 16 s. par.”

Op zaterdag 14 juli worden “iiiij hoet tarwen ghecocht jeghen Pieter (van Wintere) inden Raemhout te 8 lb. 8 s. par. thoet”. De daaropvolgende week wordt bij Michiel Verleyt boter gekocht “om den pot van Aelst” voor de som van 12 s. par. In de 13de week worden opnieuw boter en tarwe gekocht bij Pieter Van Wintere. Samen met de uitgaven voor vis komen wij zo tot een vrij aanzienlijk bedrag: 53 lb. 13 s. par. Op dinsdag 28 augustus 1492 waren de wethouders in het hospitaal om de “elexie” te horen. De wijn die werd aangeboden kostte 24 s.

Een aantal andere niet regelmatig terugkerende uitgaven die worden vermeld zijn: haring vivelu (=jonge haring), gebak, fruit, olijfolie, sprout, een tonnetje kaakharing gekocht bij Clays Cottengijs. Afzonderlijk vermelde vleesaankopen zijn: “wederen (weder=ram, hamel) vlees, coeyen vlees”, kalveren. Als een soort terloopse optekening vernemen wij dat op zondag 4 november de goeden (hoven) te Moere¹⁴ en te Altena¹⁵ verpacht werden.

Na de opgave van de “weekkosten” voor een totaal van 567 lb. 6 d. par.¹⁶ worden, zoals het jaar voordien, een aantal grote kosten afzonderlijk vermeld. Het gaat opnieuw om o.m. zeep en olie. Dan volgen nog een reeks “grote kosten” uit het jaar 1492: azijn, olijfolie, olie van Majorca (mayoortsche olye). De olijfolie kost 20 gr. per stoop; die van Majorca is duidelijk van mindere kwaliteit: zij kost slechts 12 gr. per stoop. Uiteindelijk komen de “grote kosten” van Broeder Jan Floreins op 766 lb. 16 s. 6 d. par., maar dat cijfer is slechts schijn. Er komen nog veel en soms heel hoge kosten bij die zijn “verleyt noch ten grooten costen waerts anno XCIIJ voors.”. Zo werden 572 lb. 2 s. par. uitgegeven door Broeder Franchoys Le

13 Hofstede te Zuienkerke, ong. 500 gemeten (ong. 220 ha.)

14 Hofstede te Eeklo, ong. 370 gemeten (ong. 165 ha.).

15 Hofstede te Adegem, ong. 125 gemeten (ong. 55 ha.).

16 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, p. 102.

Cuer zoals blijkt uit zijn rekening. Deze broeder was ongetwijfeld een medewerker van Jan Floreins. Maar dit is zeker niet de enige achterstallige betaling aangezuiverd door Jan Floreins. Zo worden aan Aernout de Cat en aan Jan Nycasis Heyns resp. meer dan 9 en 8 lb. betaald voor schulden gaande van 1489 tot 1491. Ook wordt achterstallig geschotgeld betaald aan de ontvanger van de watering van den Broucke en aan de sluismeesters van Oostburg-ambacht. Gepeperde rekeningen worden betaald aan Karel De Smet (126 lb. par.) en aan Dieric Vande Pitte (192 lb. par.). Dit kan niet beletten dat Jan Floreins zijn notities afsluit met "nota dat ic sculdich bem dit jaer '93 de a ° '92". Hier worden vermeld: de reeds geciteerde Karel De Smet (leverancier van zeep) (94 lb. 10 s.), de Vid^a Clapdorp (olieleverancier) (16 lb. 16 s.) Yzebrant (64 lb. 10 s.), Pieter van Mersschen (48 lb.), de gekende graanleverancier Pieter van Wintere (184 lb. 16 s.), Anthuenis van Thielt (leverancier van azijn) (34 lb. 16 s.), Dieric van Loo (36 lb.), Henric van Loo (24 lb.) Henric van Belle (26 lb.) en Pieter Oom (30 lb.), bedragen die samen goed zijn voor 559 lb. 8s.

Op een los stuk¹⁷ worden de ontvangsten en uitgaven "vanden yckerscepe" voor 1492 vermeld. Zij bedragen resp. 232 lb. 13 s. 10 d. par. en 16 lb. 12 s. par. De netto-opbrengst voor het officie van het ijkerschap bedraagt dus 216 lb. 1 s. 10 d. par.¹⁸.

EEN TAAIE ONDERHANDELAAR, MAAR WEINIG GELIEFD

In dezelfde periode werd onder impuls van Jan Floreins een bijna een eeuw oud probleem opgeklaard. Het betreft een regeling rond een belangrijke stichting: de "pot van Aelst". Bij het overlijden van de stichter, Lamsin van Aelst, werd een constructie opgezet waarbij de stad Brugge in bezit bleef van de 200 lb. gr., die door Lamsin van Aelst en zijn vrouw joncvrouwe Katelijne werden bestemd om

17 Rekeningboekjes van Jan Floreins, bladnummering door Schouteet, los stuk (bij) p. 109-110.

18 Misschien gaat het hier om een (voorlopige) notitie. De rekening over 1492-1493 (BRUGGE, *Archief OCMW*, Sint-Janshospitaal, rekening nr. 213, f. 41v) vermeldt immers een licht afwijkend bedrag (215 lb. 17 s. par.) terwijl op f. 42r bovendien ook de ontvangsten van de vergierroede (250 lb. 11 s. par.) worden vermeld.

de gevangenen van voedsel te voorzien. Het hospitaal zou dit voor zijn rekening nemen en de rente werd bezet op twee hofsteden, Ten Briele te Sint-Michiels en Westscuere buiten de muren van de stad. In geval van niet uitvoering zou men ook op de andere inkomsten van het hospitaal een beroep mogen doen. Toch aanvaardde het hospitaal dat het bedrag bij de stad bleef, maar het zou betaald worden in twee jaar, met schijven van 25 lb. per trimester. Op haar beurt verbond de stad haar inkomsten aan de correcte betaling. Toch werd geen van de bestaande clausules uitgevoerd en het hospitaal bleef de kosten dragen zonder dat het kapitaal door de stad werd overgemaakt.

Deze situatie bestond in 1491 reeds 88 jaar toen het hospitaal (lees: Jan Floreins) de kat de bel aanbond. Het blijkt dat de stad wel “VJ lb. V s. VIII d. gr.” per jaar gaf om de “pot van Aelst” te verstrekken maar er werd aangetoond dat dit bedrag totaal ontoereikend was en er werd een akkoord gesloten om dit bedrag te verhogen tot 9 lb. gr. per jaar. Dit betekende een substantiële verhoging van de bijdrage van de stad met nagenoeg 40%. Ook de 200 lb. gr. bleven door de stad verschuldigd. Hieruit blijkt ten overvloede dat Jan Floreins een meer dan taaie onderhandelaar was¹⁹.

Blijkens de beschikbare gegevens was hij ook voor zijn medebroeders en zusters niet de gemakkelijkste. Naar hun oordeel waren zij hem in alle geval geen al te grote erkentelijkheid verschuldigd. Waarschijnlijk niet vreemd hieraan was het feit dat Jan Floreins steeds had aangeleund bij de schismatieke, niet door de paus erkende bisschop van Doornik, Ludovicus Pot (1484-1505) - tussen 1497 en 1505 waren er twee bisschoppen van Doornik, Ludovicus Pot voor het Franse deel en Petrus Quicke, gunsteling van Filips de Schone, voor het Vlaams deel van het bisdom²⁰. Wellicht mag aangenomen worden dat deze gebeurtenissen ook invloed hadden op Floreins' eigen loopbaan. Door de komst van Quicke kwam Floreins in het verliezende kamp terecht. Het einde van zijn func-

19 BRUGGE, *Rijksarchief, Aanwinsten*, 682.

20 H. CALLEWIER, “*Quis esset episcopus Tornacensis ignorabatur*”: *het Schisma van Doornik (1483-1506)*, Leuven-Kortrijk, 2009.

tie als meester van het hospitaal (1497) valt in alle geval samen met het aantreden van Petrus Quicke als door de paus erkende en door Filips de Schone gesteunde bisschop van Doornik. Zijn onenigheid met het hospitaal blijkt uit de brieven die hij na zijn functie als meester schreef aan de broeders en zusters. Hij herinnerde hen eraan dat een meester na het neerleggen van zijn functies een aantal voordelen kreeg en vernoemde hierbij de vrijstelling van een aantal verplichtingen die anderen wel hadden. Bovendien was er ook nog een behoorlijk pensioen en het recht om vrij het hospitaal in en uit te gaan zonder zich hiervoor te moeten verantwoorden²¹.

Dit rekest van 9 maart 1500 (n.s.) werd ongeveer een maand later droogweg beantwoord met de boodschap dat men het hospitaal niet wilde bezwaren en dat Floreins zijn beste kleren maar moest verkopen. Zij bleken allerminst tevreden over hem en zegden dat hij "den godshuuse noyt duecht en dede" maar ging tafelen met zijn vrienden. "Ils l'ont diffamé d'avoir dissipé les biens des povres de l'ostel" en wilden hem na 40 jaar aanwezigheid in het hospitaal de toegang ontzeggen. Daarom liet Jan Floreins aan het stadsbestuur vragen de nodige maatregelen te doen nemen om hem een levenslang pensioen van 8 tot 10 lb. gr. per jaar te laten toekennen²².

Jan Floreins stierf in 1504, blijkbaar nadat hij de laatste jaren van zijn leven in kommer, eenzaamheid en verdriet had doorgebracht²³.

21 G.H. FLAMEN, "Le frère Jean Floreins ...", p. 46-47.

22 G.H. FLAMEN, "Le frère Jean Floreins ...", p. 51.

23 A.VAN DEN BON, *Het achthonderd jaar oud Sint-Janshospitaal*, p. 125.